

תפילתו של חוני המעגל

ר' איתן פרומוב

במסכת תענית (פ"ג מ"ח) מסופר:

מעשה שאמרו לו לחוני המעגל: התפלל שירדו גשמים. אמר להם: צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימוקו. התפלל ולא ירדו גשמים, מה עשה? עג עוגה ואמר לפניו: רבש"ע בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך, נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך. התחילו גשמים מנטפין, אמר: לא כך שאלתי אלא גשמי בורות, שיחין ומערות. התחילו לירד בזעף, אמר: לא כך שאלתי אלא גשמי רצון, ברכה ונדבה. ירדו כתקנם עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים. באו ואמרו לו: כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להם, אמר להן: צאו וראו אם נמחית אבן הטועים. שלח לו שמעון בן שטח: אלמלא חוני אתה, גוזרני עליך נידוי! אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר: 'ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך'.

נשאלת השאלה מה רוצה שמעון בן שטח מחוני המעגל? מה הבעיה במה שעשה? מה כ"כ נורא בעובדה שעזר לעם ישראל עד כדי כך ששמעון בן שטח היה מנדה אותו אילולא היה חוני?!

בפשטות נראה, כי טענתו של שמעון בן שטח היא כנגד סגנון פנייתו של חוני אל הקב"ה: כשהחל לטפטף אמר "לא כך שאלתי" וכן כשהגשם היה חזק מדי. לא כך פונים אל הקב"ה בהטחת דברים - זה לא טוב כך, עשה כך, יותר חזק, יותר חלש וכדו'. אדם הפוגע בכבוד רב מנדים אותו, על אחת כמה וכמה מי שפוגע בקב"ה! כך פירש רש"י. המאירי כתב: "לפי שאין ראוי לצדיק להחזיק עצמו כ"כ בטוח בתפילתו שיהא מדבר דרך גזירות".

כלומר עפ"י המאירי שמעון בן שטח קבל על התנאי שעשה חוני "נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך". ונראה שכוונתו לומר: אתה עושה תנאים לקב"ה? וכי בשר ודם יכול "לכבול" את הקב"ה לגזרותיו ולכפותו לעשות רצונו ח"ו?

אולי ניתן להוסיף ביאור ולומר כך: הלא כאשר ישנו חסרון במציאות אנו מאמינים כי יש כאן כוונה אלוקית וכשצרות באות על אדם יפשפש במעשיו. החסרון אמור לעורר

את האדם לשינוי מצבו, לתשובה. כאשר אנו מתפללים ומבקשים בקשות, אין אנו באים לשנות את הקב"ה או את גזירותיו, אין התפילה ניסיון שכנוע וריצוי האל או פיוס חמתו כפי שתפסו עובדי אלילים. **מטרתה של התפילה היא לשנות אותנו** מהמצב הקיים, לרומם ולקדם אותנו וממילא אם היתה גזירה על אדם מסוים והוא שינה את עצמו הרי הוא כאדם חדש, אחר, שעליו לא חלה הגזירה. א"כ האדם הוא המשתנה ולא ה'. הבקשות הן האמצעי לשינוי עצמנו ולא מטרה בפני עצמה. "אין התפילה חפצה לשנות שום דבר באלהות שהיא מקור הנצחיות ואינה בגדר השתנות, אלא להתעלות עם כל השינויים החלים על הנפש ועל כל העולם כולו במידה שהנפש קשורה בו, אל הרוממות האלוהית" (עולת ראי"ה).

אולי ניתן לומר שזו היתה טענתו של שמעון בן שטח כלפי חוני. מתפילתו היה נראה שהוא בא בדרישה אל הקב"ה לשנות ולהשתנות, ועוד יותר מזה הוא כביכול כובל את הקב"ה לתנאים שלו, ומבחינה חינוכית יש כאן בעיה קשה, אנשים ישכחו שעליהם לשנות את עצמם ולא את הקב"ה. דרכו של חוני היא דרך ליחידים שהם כבני בית אצל אביהם אבל כהנהגה כללית אין ראוי ונכון לחנך כך דור שלם.